

Uważa się, że fascynacja i ambiwalencja Żydów zachodnioeuropejskich w stosunku do Żydów ze „Wschodu” była powszechnym zjawiskiem w Europie Zachodniej końca XIX i początku XX wieku. Zachodnioeuropejskie dyskursy na temat Orientu i chęć wpisania się w wyemancypowany i współczesny świat niewątpliwie wpłynęły na sposób postrzegania Żydów orientalnego pochodzenia przez Żydów polskich. Pozostaje jednak pytanie: w jakim stopniu? Celem projektu jest przede wszystkim zbadanie i zrozumienie, jak polscy Żydzi w okresie międzywojennym postrzegali i oceniali Żydów z Bliskiego Wschodu. Projekt ma na celu wypełnienie luki w wiedzy dotyczącej polsko-żydowskiego postrzegania Żydów z Bliskiego Wschodu w okresie międzywojennym. W ramach projektu w sposób krytyczny zostanie zbadane, jak polscy Żydzi postrzegali Żydów z Bliskiego Wschodu, prześledzona zostanie ewolucja polsko-żydowskich dyskursów publicznych dotyczących Afryki i Azji oraz zidentyfikowane zostaną mechanizmy i strategie, które przyjęli różnorodni polsko-żydowscy aktorzy społeczni podczas omawiania tego tematu. Planuję przyjrzeć się różnym aspektom polsko-żydowskich postaw wobec Żydów z Bliskiego Wschodu, a jednocześnie umiejscowić je w kontekście politycznym i społecznym. Przyglądając się historycznym spotkaniom Żydów polskich z Żydami z Bliskiego Wschodu, projekt może pomóc w zrozumieniu współczesnych tożsamości żydowskich i izraelskich oraz izraelskiego stosunku do Innego. Praca skupi się przede wszystkim na okresie postimperialnym w Polsce i na Bliskim Wschodzie, czyli na dwudziestoleciu międzywojennym, ale będzie też nawiązywać do czasów wcześniejszych (od lat 90. XIX wieku).

Aby zrealizować postawione założenia, odpowiem na trzy pytania: 1) jak dochodziło do spotkań Żydów polskich z Żydami z Bliskiego Wschodu w okresie międzywojennym, 2) kto z kim się spotykał i wreszcie - 3) jakie reakcje wywoływały te spotkania. W odpowiedzi na pierwsze pytanie przeanalizuję trzy przestrzenie, w których mogło dojść do spotkań: Polska, Bliski Wschód, Francja (dokąd w okresie międzywojennym migrowali polscy i bliskowschodni Żydzi). Określę, jak polscy Żydzi w różnych przestrzeniach o różnej strukturze władzy i akceptacji imigrantów postrzegali Innego. Porównam również warunki, w jakich miały miejsce spotkania. Odpowiadając na drugie pytanie, określę, kto pisał lub wypowiadał się publicznie o Żydach z Bliskiego Wschodu, zwracając szczególną uwagę na ich przynależność społeczną, ich zapatrywania polityczne, religijność itp. Zbadam także, jak i w jakim celu ci ludzie wpłynęli na polsko-żydowską politykę, naukę, kulturę i instytucje. Pokazując indywidualne perspektywy, wyjaśnię, jak na początku XX wieku polscy Żydzi tworzyli obraz Żydów na Bliskim Wschodzie. Wreszcie trzecie pytanie dotyczy odpowiedzi na Orientalizm, a także powstających dyskursów o Żydach z krajów Bliskiego Wschodu. Będzie to wymagało analizy publicznych dyskusji na tematy rasy, pochodzenia etnicznego, tożsamości, nowoczesności i żydowskości. Pomoże mi to określić dynamikę tego procesu alienowania oraz ustalić jego specyficzne cechy i praktyki. Projekt ma charakter interdyscyplinarny, przede wszystkim jednak posługuje się metodami z zakresu historii i studiów kulturowych. Wymaga badań archiwalnych, aby umożliwić analizę polsko-żydowskich wyobrażeń. Jest to konieczne ze względu na podstawowy charakter dotychczasowych badań i skąpą literaturę przedmiotu.

Ostatecznym celem projektu jest rozpowszechnianie i opublikowanie wyników badań poprzez szereg działań naukowych, w tym prezentacje konferencyjne, artykuły i maszynopis książki